

BARACK OBAMA – DE KANDIDAAT

BARACK OBAMA
DE KANDIDAAT
Van outsider tot president

Richard Wolffe

Vertaald door Amy Bais

Uitgeverij Carrera, Amsterdam 2010

Oorspronkelijke titel *Renegade – The Making of a President*

© 2009 Richard Wolfe

Nederlandse uitgave © 2010 Uitgeverij Carrera, Amsterdam

Vertaling uit het Engels © Amy Bais

Omslagontwerp Riesenkind Ontwerpers

Typografie Michiel Niesen ZetProducties

ISBN 978 90 488 0499 3

NUR 320

www.uitgeverijcarrera.nl

Carrera is een imprint van Dutch Media Uitgevers bv

Voor Paula, Ilana, Ben en Max

INHOUD

Verandering	9
Besluitvorming	37
Regels voor radicalen	87
Nederlagen	147
Barack X	193
Spelwijziging	257
Vreemdeling	319
De afrekening	379
Overgang	415
Nawoord	451
Dankwoord	459

EEN

VERANDERING

De verkiezingsdag begint midden in de nacht op de plek waar de kandidaat de meeste van de afgelopen 626 dagen heeft doorgebracht: in een vliegtuig. Aan de grijze kunststof wanden van de luchtdrukcabine hangen foto's van zijn zwerftocht door steden en velden, bergen en woestijnen, over werelddelen en zeeën. Een sneeuwstorm in Iowa, een persconferentie in Downing Street. Cameraploegen die doezelen tijdens de vlucht, medewerkers van de geheime dienst die grappen maken met elkaar. De kandidaat die boeken signeert, verslaggevers die hun audiorecorders dicht bij zijn gezicht houden. Nu loopt hij nog één keer tussen de lege snoepwikkels en bierflesjes door, vanuit zijn ruime eersteklas vertrek langs de stoelen van zijn medewerkers in de business class naar de economy-stoelen van de pers. 'Wat er ook gaat gebeuren, het is heel bijzonder dat jullie dit proces met ons hebben doorgemaakt en ik wil jullie alleen maar even bedanken en zeggen dat ik jullie waardeer,' zegt hij en hij schudt iedereen de hand. Een van de verslaggevers vraagt hoe hij zich voelt, maar hij zegt nadrukkelijk dat hij geen vragen gaat beantwoorden. Niet eens voor de hand liggende vragen. Hij bedankt de jonge televisieproducenten die vanaf het allereerste begin al zijn activiteiten hebben gevolgd, bewondert de foto's op de luiken van de bergruimten, maakt vervolgens grappen tegen een tijdschriftverslaggever die geparodieerd werd in *Saturday Night Live*. Hij deelt een verjaarskus uit aan een jonge fotografe, geeft alle bemanningsleden een hand en

rondt het af met een simpel afscheid: 'Oké, jongens, we gaan naar huis.'

De laatste vierentwintig uur leken wel de langste dag van de lange campagne. Het begon met het nieuws dat de laatste levende persoon die Barack Obama in zijn jeugd had verzorgd, zijn grootmoeder Toot, haar strijd tegen kanker had verloren. Tijdens de voorlaatste halte in Charlotte, North Carolina, regent het zo hard, en zo lang, dat de natte vegen op zijn gezicht moeilijk te zien zijn. Ze komen niet vanzelf of onmiddellijk. Gehard door twee jaar campagne voeren en nog veel meer jaren zelfbeheersing, stokt zijn stem geen moment als hij het nieuws aankondigt. 'Sommigen van jullie hebben gehoord dat de grootmoeder die mij mede opgevoed heeft, vanochtend vroeg is overleden,' zegt hij kalm. 'Ze is naar huis gegaan. En ze is in alle rust in haar slaap gestorven, met mijn zus aan haar bed. Dus is er naast een reden voor tranen ook reden voor vreugde. Ik zal er niet te veel over zeggen, want ik vind het moeilijk erover te praten.' Hij houdt zijn gezicht onder controle terwijl hij praat over het 'bitterzoete' gevoel dat het verlies van zijn grootmoeder hem geeft, net nu de campagne bijna afgelopen is. Hij toont weinig emotie als hij haar beschrijft als 'een stille heldin' en haar levensverhaal schetst. Maar als hij zijn verkiezingspeech begint voor te lezen van de autocue, als hij praat over de verziekte politiek in Washington strijkt hij herhaaldelijk met een duim over een wang. Hij bekritiseert acht jaar falend beleid van Bush en strijkt terloops over de andere wang. Pas als de menigte twee minuten later 'Yes, we can' scandeert, haalt hij ten slotte een zakdoek tevoorschijn om zijn gezicht mee af te vegen. Het is een van de bijzonderste momenten van de hele verkiezingsstrijd: het tonen van spontane emotie door een kandidaat wiens masker vrijwel nooit wegvalt ten overstaan van de tientallen camera's die hem dagelijks volgen. Maar zelfs dan, op zijn meest kwetsbare moment, stelt hij de gevolgen uit en verzwakt daarmee het effect.

De barstjes in zijn zelfbeheersing hebben ook invloed op zijn naaste medewerkers. Achter een lekkende tent in een verdord en vergeeld weiland staat David Axelrod, strateeg en vriend van de kandidaat. 'Hij heeft vrede met wat er is gebeurd. Het kwam niet onverwacht. Hij zou alleen

graag de tijd hebben om het op zijn eigen manier te verwerken,' zegt Axelrod. 'Maar ik vind dit nu erg moeilijk. Het is van een nogal overwelddigende omvang. Ik hou van hem, hij is mijn vriend. Deze verkiezingen duren erg lang en er gebeuren veel onbenullige dingen. Maar je moet het presidentschap echt verdienen. En hij is op de proef gesteld. Je kunt het niet verbergen of je anders voordoen.'

Toch heeft de kandidaat de proef gedeeltelijk doorstaan door zich terug te trekken. Tegen de tijd dat hij toe is aan de laatste campagnebijeenkomst in Manassas, Virginia, heeft hij zichzelf weer geheel onder controle. Vlak bij de locatie van twee overwinningen van de Geconfedereerden tijdens de Burgeroorlog, houdt de eerste belangrijke Afro-Amerikaanse kandidaat – een Democraat nog wel – op Prince William Fairgrounds een speech voor zo'n honderdduizend mensen. Twintig jaar eerder was Obama als opbouwwerker vaak bang dat er niemand zou komen opdagen op door hem georganiseerde bijeenkomsten. Nu zijn er zoveel mensen dat het verkeer in de wijde omgeving urenlang vaststaat. Hij zegt dat deze menigten hem hebben verrijkt, ontroerd en opgebeurd als hij somber was. Hij is nu zo geïnspireerd dat hij zijn bekende verhaal vertelt over wat er gebeurde in Greenwood in South Carolina. Het verhaal van een kleine vrouw die hem op een troosteloze dag in het begin van de campagne aanmoedigde met een eenvoudige kreet: '*Fired up! Ready to go!*'

'Het toont aan wat één stem teweeg kan brengen,' besluit hij. 'Één stem kan een zaal veranderen. En als één stem een zaal kan veranderen, kan het een stad veranderen! En als het een stad kan veranderen, kan het een staat veranderen! En als het een staat kan veranderen, kan het de wereld veranderen!'

Maar bij het begin van deze historische verkiezingsdag, in de kleine uurtjes, maakt de kandidaat een gedeprimeerde indruk. Misschien wel vastbesloten en monter, maar ook geveld door uitputting en emotie. De grijze haarplukjes op zijn hoofd zijn nu van een afstand zichtbaar, net als de rimpels bij zijn ogen en in zijn wangen. Hij klinkt bezield, maar ziet eruit alsof hij elk moment in kan storten.

VERANDERING

Het is één uur 's nachts als hij landt op vliegveld Midway van Chicago. In het dorp Dixville Notch in New Hampshire, waar sinds 1968 geen Democratische kandidaat meer gekozen is, is de verkiezingsuitslag al bekend en wint Obama met vijftien tegen zes stemmen. De kandidaat loopt de trap van het vliegtuig af en stapt onder het flitslicht van de camera's in zijn gepantserde SUV. Achter hem staat een nieuwe aanwinst van zijn autocolonne: nog een SUV, waarin zich een zwaarbewapend, in het zwart gekleed beveiligingsteam bevindt.

Obama beschreef zijn weg van aankomend senator naar presidentiële koploper graag als onwaarschijnlijk. Het was ook ongerijmd en absurd, althans volgens de beste politieke experts in de hoofdstad van het land. In februari 2007, toen Obama het officiële begin van zijn campagne voorbereidde, wierp president Bush zijn deskundige blik op de titelpretendenten die hem wilden opvolgen. Hij zat in het gele, ovale vertrek in het Witte Huis, op de eerste verdieping van de presidentiële woning, en gaf toe dat hij geen idee had wie de Republikeinse nominatie zou winnen. Maar hij had een duidelijke mening over de andere partij. 'Ik denk dat Hillary Clinton door de Democraten genomineerd zal worden,' zei hij, met zijn voeten op een glazen salontafel. 'Ik zal je zeggen waarom. Ik denk dat ze het gaat worden omdat ze uithoudingsvermogen, sterrenkwaliteit en geld heeft. Ze brengt een grote organisatie in, die vanaf het eerste moment voldoende fondsen heeft, en een van de lessen die ik heb geleerd is dat je in staat moet zijn de bal ver te gooien.' Wat Obama betrof, die op het punt stond zijn kandidatuur aan te kondigen, had Bush grote twijfels. 'Zeker een fenomeen en erg aantrekkelijk. De man is heel slim,' zei hij voordat hij zich realiseerde dat hij klonk als Joe Biden, die net in het raciale mijnenveld was gestapt door Obama 'welbespraakt, slim en fatsoenlijk' te noemen. Bush was zo geschrokken van de publieke kritiek op Biden dat hij zijn Afro-Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken, Condoleezza Rice had ontboden. 'Ik begrijp er niets van,' zei hij. 'Condi, wat is er aan de hand?' Condi vertelde hem wat alle an-

deren ook gezegd hadden: dat blanke mensen elkaar niet welbespraakt noemen.

Deed er niet toe. Alleen de taaiste en door de strijd geharde kandidaten konden overleven en dat was Obama niet. ‘Dat hele proces van de voorverkiezingen is zwaar,’ zei Bush, terwijl hij een eindeloze reeks pinda’s in zijn mond mikte. ‘Het is heel zwaar, en terecht. Het zet je zwakheden onder druk en test je kracht. En ik denk dat hij nog niet lang genoeg meeloopt om het vol te houden. Misschien heb ik ongelijk. De gang van zaken zou mogelijk staal kunnen smeden dat ik niet heb voorzien.’

In bepaalde opzichten had de drieënveertigste president gelijk: Obama was nog niet beproefd, nog ongestaald. Zelfs zijn naaste medewerkers en vrienden wisten niet of hij de vuurproef van een presidentsverkiezing echt zou kunnen doorstaan. Er was maar één manier om dat te weten te komen. Winston Churchill zei ooit: ‘Geen onderdeel van de opleiding van een politicus is onmisbaarder dan een verkiezingsstrijd.’ Nou, de opleiding van Barack Obama duurde lang en was vaak pijnlijk. Hij was een nieuwkomer in de politiek, de kandidaat die van de geheime dienst het codewoord Rebel had gekregen, en hij overtrad herhaaldelijk de regels. Hij wachtte niet op zijn beurt om zich kandidaat te stellen en had toen hij begon geen vermogen op de bank. Hij besteedde zijn eigen geld aan bescheiden veldwerk en weigerde overheidsgeld. Hij voerde campagne in het buitenland en hield zijn acceptatiespeech in een footballstadion. Zijn toon was overwegend positief en hij besteedde miljoenen aan een televisieprogramma op primetime. Zijn tweede voornaam was Hussein en hij was niet eens een gewone Afro-Amerikaan. Nee, hij zag er niet uit als de presidenten op de dollarbiljetten, zoals hij eens als grapje opmerkte. Trouwens, hij klonk niet als de andere presidentskandidaten en zag er ook niet zo uit. Maar hij was heel gedisciplineerd en gemotiveerd, vol zelfvertrouwen en hij beschikte over het unieke vermogen om zowel als teamspeler als als topsporter op te treden. Hij was dan wel een rebel, maar een omzichtige en pragmatische rebel, die volgens de regels speelde als hij die nodig had om te winnen. Oppervlakkig gezien was

zijn optreden zo stabiel als zijn hartslag in rust van net zestig slagen per minuut. Maar in kleinere kring waren zijn stemmingen wisselender: hij kon eigenwijs en chagrijnig, ongeduldig en teruggetrokken zijn. Hij was vaak ondoorgrondelijk. Maar hij maakte een zeldzaam emotioneel contact met de mensen om zich heen, ongeacht de omvang van de menigte of van het ego van de persoon die hij wilde bereiken.

In het begin en aan het eind van de campagne stak een zeurende vraag steeds de kop op. De vraag werd gesteld bij het begin van zijn ambtstermijn als president en zal waarschijnlijk weer gesteld worden als hij afscheid neemt als opperbevelhebber van Amerika: wie is Barack Obama? Het mysterie van Obama lijkt misschien simpel maar is evengoed moeilijk te ontraadselen. Eenvoudige vragen over een president kunnen toch hardnekkig en blijvend zijn: er bestaan nog steeds meningsverschillen over de intelligentie van president Bush. Er zijn veel openbare gegevens over Bush die kunnen worden nagelopen op zoek naar antwoorden, maar er is relatief weinig bekend over Obama als privépersoon. Het beste bewijs is zelfs te vinden in de buitengewone presidentscampagne van 2008, toen de kandidaat zich blootstelde aan intensief onderzoek. Hij schreef één autobiografie en één zeer persoonlijke politieke verhandeling, die beide in de loop van de campagne minutieus werden geanalyseerd. Hij ging twintig keer in debat en gaf honderden speeches. Toch bleef er iets van zijn persoonlijkheid verborgen, van zijn stemmingen onderdrukt, van zijn gedachten diep weggestopt. En veel commentatoren en kiezers wisten niet goed hoe ze hem moesten etiketteren: als zwarte leider of popster, als hartstochtelijk spreker of stiekeme extremist.

Zijn critici hadden in ieder geval in één opzicht gelijk: Obama had gebrek aan ervaring in Washington. Maar de kiezers leken te worden gerustgesteld door de manier waarop hij campagne voerde, de manier waarop hij vanuit het niets het meest formidabele verkiezingsapparaat ooit opbouwde, de manier waarop hij eenentwintig maanden van publiek onderzoek en privéstress doorstond. Ze hadden misschien niet alle antwoorden op Obama, maar de antwoorden die ze hoorden en zagen waren

kennelijk bevredigend. De verkiezing van 2008 was verreweg de grootste onderneming van Obama's leven, de enige leidinggevende ervaring op zijn curriculum vitae en de belangrijkste indicatie voor zijn toekomstige optreden als president. Het veranderde het beeld dat Amerika van zichzelf had, het beeld dat de wereld van Amerika had, het beeld dat Obama's vrienden van hem hadden en het veranderde Obama's beeld van zichzelf. Het was een politiek biografisch toneelstuk dat op het grootste podium ter wereld werd uitgevoerd: een bizar, opmerkelijk schouwspel dat varieerde van inspirerend tot irritant, van gewoon tot enigszins krankzinnig.

Dit is het verhaal over hoe een president ontstond, zoals gezien door een toeschouwer op de eerste rij, tijdens de ontwikkelingen van de eerste tot en met de laatste dag. Op basis van meer dan tien persoonlijke interviews met de kandidaat en later de president – en ook talloze sessies met zijn medewerkers, vrienden en familie – is dit verslag een poging om het raadsel Barack Obama op te lossen, om antwoorden te vinden op de vragen wie hij is en wat er schuilging achter de opkomst van beginnend senator tot de vierenveertigste president van de Verenigde Staten van Amerika.

Zes uur nadat Obama is geland op Midway zijn de stembureaus in het Midwesten en de Oostkust geopend, net als in de Fourth Ward, in het drieëntwintigste kiesdistrict van Chicago – ook wel bekend als Beulah Shoemith Elementary School – waar de kiezers al in rijen voor de deur staan. De school ligt een paar straten van het huis van de kandidaat in Kenwood en is een bescheiden bakstenen gebouw dat betere dagen gekend heeft. In de met B2-blokken gebouwde gymzaal voelt de geelbruine houten vloer warm aan, maar op de oude schoolborden staat geen tekst. In drie hoeken staan wankele stemhokjes die kunnen worden ingeklapt tot een kleine plastic aktetas; in uitgeklapte vorm steken de handvatten erbovenuit. Aan de zijkanten hangen tweetalige steminstructies die volledig genegeerd worden. Medewerkers van het stemlokaal hebben de verslaggevers, fotografen en televisieploegen samengeperst op een podium

van een meter hoog waarover donkeroranje gordijnen gedrapeerd zijn. De bedoeling is de media te beletten de stemprocedure te verstoren, maar het podium verhoogt en benadrukt hun aanwezigheid alleen maar. In tegenstelling tot alle andere gymzalen die de campagne de afgelopen eenentwintig maanden heeft bezocht, klinkt hier geen muzikale soundtrack, zitten hier geen bewonderende menigten op de tribunes, wordt er geen geluid van speeches versterkt door torenhoge luidsprekers.

Het publiek bestaat voor twee derde uit Afro-Amerikanen, een derde blanken, en iedereen is in vrijetijdskleding – op twee uitzonderingen na. De enige mensen met colberts zijn de agenten van de geheime dienst die zich bij de deur hebben verzameld en een handvol nerveuze medewerkers van Obama: zijn adviseur Robert Gibbs, die zijn kenmerkende blauwe blazer, campagne-T-shirt en spijkerbroek draagt; en zijn persoonlijke assistent, Reggie Love, in een blauw colbert, campagne-T-shirt en spijkerbroek. Er is één lid van het politiekorps van Chicago dat verbeterd door de gymzaal heen en weer loopt, met een kapsel dat vanonder een ouderwetse pet met klep in vlechten neervalt over de rug van haar kogelvrije vest. De kiezers vormen een doorsnee van de gemengde buurt nabij de University of Chicago: studenten in sweatshirts, bewoners van de South Side en de academici die in de grote huizen in de buurt van de kandidaat wonen. ‘Ik heb op Barack Obama gestemd,’ zegt Addison Braendel, een drieënveertigjarige jurist die vier huizen bij de Obama’s vandaan woont. ‘Hij is een soort lokale favoriet.’ Aan de andere kant van de gymzaal zit een kalende, corpulente man van gevorderde middelbare leeftijd met een oorbel in een van zijn oren en een *New York Times* onder zijn arm, die herhaaldelijk naar de camera’s kijkt. Hij draagt een openhangend zwart overhemd met korte mouwen, met daaronder een T-shirt met lange mouwen dat losjes over zijn verschoten spijkerbroek valt. Als hij gaat poseren met kiezers, valt het kwartje: het is Bill Ayers, de voormalige radicaal uit de jaren zestig die namens de Republikeinen aanvallen deed op Obama vanwege zijn vermeend te milde houding ten aanzien van terroristen. Alleen ziet hij er hier uit als een geitenwollensokkendra-

ger die een grotere bedreiging vormt voor een broodje kaas dan voor het Pentagon. De kandidaat heeft hem ooit weggewuifd als ‘een man die bij mij in de buurt woont’, maar nu zijn Obama’s medewerkers geschrokken dat hij in die buurt opduikt. In het hoofdkwartier van de campagne verzendt Obama’s nerveuze campagneleider David Plouffe een ongelovige e-mail: ‘Wat krijgen we nou? De bar in *Star Wars*?’

Achter op het podium hangt Reggie Love tegen een hoek van een tafel om te sms'en met zijn geliefde iPhone. Niemand kent de kandidaat beter dan Love, die de rol van het kleine broertje combineert met die van persoonlijk assistent. Hij gaat 's ochtends met hem naar de sportschool, voorziet hem de hele dag van water en tussendoortjes, regelt bij elk optreden de hoogte van de autocue, kijkt als ze niets te doen hebben samen met hem naar ESPN en vermaakt hem met verhalen over zijn stapavonden na het werk. Zo, hoe erg was de laatste campagedag voor de kandidaat? ‘Het was een zware dag voor hem,’ zegt hij. ‘Al die emoties vanwege het einde van de campagne en vanwege zijn grootmoeder. Maar het zou veel erger zijn geweest als hij een week eerder niet naar Hawaï was gegaan. Het is goed dat hij dat gedaan heeft.’ Uitgeput door slaapttekort voelde Love zich toch weer opgepept door de herhaling de avond tevoren van het verhaal over ‘opgepept en klaar voor de strijd’ zijn. ‘Dat heeft ons door Iowa gesleept,’ zegt hij met een vermoeide glimlach. ‘Het heeft ons *overal* doorheen gesleept.’ En nu hij overal doorheen is, was het het waard – al die vroege ochtenden, al die verkiezingsbijeenkomsten, al die dagen in het vliegtuig? ‘Meen je dat nou? Tjeez, natuurlijk,’ zegt hij, uitkijkend naar de mogelijke verandering. ‘Dit is het begin van de volgende fase. Al die mensen die zeggen dat ze nu teruggaan naar hun oude leven – zo werkt dat niet. Zoals Barack ook zegt: Al die mensen gaan naar Washington om andere mensen te dienen, maar ze vergeten waarom ze er zouden moeten zijn. Ze klampen zich alleen maar vast aan wat ze hebben.’

Om halfacht plaatselijke tijd komt de kandidaat als een ander mens de gymzaal in, in een donker pak met grijsgestreepte das en een vlaggenspeldje op zijn revers. Hij heeft zijn weerzin tegen het opspelden van

de Stars and Stripes allang opgegeven, na vele maanden verzet tegen het symbolische patriottische gebaar. Naast hem lopen Michelle, eenvoudig gekleed in een zwart truitje en zwarte pantalon, met opgestoken haar, en hun dochters Malia en Sasha. Terwijl ze naar een stemhokje in de hoek van de gymzaal lopen, kunnen zijn jonge medewerkers zich niet langer beheersen en geven blijk van hun opwinding. 'Het is verkiezingsdag!' fluistert Katie Lillie, een uiterst geduldige persvoorlichter, en ze omhelst Arun Chaudhary, die onderweg de videoproducties regelt. De kandidaat staat achter de verkiezingsbalie en wijst zijn vrouw op een belangrijk alinea onder aan het lange stembiljet. Hij vult het ingewikkelde biljet snel in, terwijl zijn vrouw zich over het hare buigt alsof het een examenopgave van de middelbare school is. Hij buigt zich voorover om Malia een knuffel te geven, die vlak naast haar moeder staat, en kust haar zachtjes op haar voorhoofd.

Binnen een paar minuten zijn alle andere stemactiviteiten opgehouden. Een aantal kiezers stopt om foto's te maken met hun mobiele telefoon; al snel staat er een groepje mensen op de middellijn naar hen te gapen. Het tafereel bestaat uit de mengeling van bewonderende fans en weldenkende burgers, die de kandidaat overal op zijn reizen lijken te vergezellen. Een blanke jongeman met een Oprah-sweatshirt staat naast een Afro-Amerikaanse jonge vrouw met een Mikva Challenge-T-shirt, een aandenken aan een programma (genoemd naar een van Obama's mentoren, Abner Mikva) om de stadsjeugd van Chicago te stimuleren deel te nemen aan de politiek en het openbaar bestuur. Naast haar staat een blanke jonge vrouw die zo opgewonden raakt bij het zien van de kandidaat dat ze zichzelf koelte toe waaiert. Er zijn nog maar een paar kiezers bezig in de gymzaal hun stem uit te brengen en de geheime dienst heeft de school gesloten voor nieuwe kiezers. Verkiezingsfunctionarissen proberen de telefoonpaparazzi weg te sturen, of hen tenminste rustig te houden, maar het is onbegonnen werk. Zelfs de strenge politievrouw, die nu breeduit glimlacht, neemt foto's met haar mobiele telefoon. Gibbs neemt een foto van Love met achter hem de stemmende Obama's.

De kandidaat heeft zijn stem uitgebracht en praat met zijn oudste dochter, die hem een grapje vertelt. Michelle staat nog steeds over haar stembiljet gebogen, terwijl haar man op zijn horloge kijkt en een spervuur van de perscamera's het moment vastleggen. Het horloge is een van de meest gekoesterde herinneringen aan de campagne: een cadeau van een van de eerste detachementen van de geheime dienst die hem begeleiden bij het begin van de voorverkiezingen. Hij ging uiterst vriendelijk met zijn agenten om, speelde basketbal met hen op de dagen van de voorverkiezingen, en bracht hun eten als ze buiten zijn huis stonden te wachten. Hij leek oprecht geraakt door hun cadeau en liet het graag en met trots zien. Maar hij heeft het niet nodig om punctueel te zijn; zelfs tijdens lange campagnedagen met bezoeken aan verschillende staten bleef hij op schema, terwijl zijn concurrenten altijd uitliepen. Vandaag is het niet anders. Michelle heeft eindelijk haar biljet ingevuld en gaat rechtop staan. 'Goed zo!' zegt een opgeluchte Barack en wijst op de stembusmachine.

Hij brengt het biljet in in het leesapparaat, met zijn dochters aan weerszijden van de bus, zodat ze de fotografen het zicht ontnemen. De gymzaal barst uit in gejuich en applaus. Een verkiezingsfunctionaris overhandigt hem een klein stemreçu, dat officieel Formulier 10 heet. Er staat op: '4 november, algemene verkiezing. Dank voor uw STEM!' Barack kijkt op naar de camera's op het podium, nog geen zeven meter bij hem vandaan. 'Ik heb gestemd!' zegt hij met een grijns. Hij wendt zich naar de starende mensen, geeft iedereen een hand (ook de politievrouw) en loopt onder nog meer gejuich vlak voor achten de deur uit.

Buiten is het een ongewoon, onlogisch warme dag voor het eind van de herfst in Chicago. De lucht is helder, de ochtendwolken zijn verdampt en de zon spettert door wat er nog over is van de bruine herfstbladeren. Aan de overkant van de straat staan lokale fans en permensen achter de dranghekken samengeperst om nog een glimp van de kandidaat op te vangen die nu in zijn zwarte SUV stapt. De autocolonne wordt door gejuich begeleid tijdens de rit door Kenwood en passeert de kiezers die net hun stem in de gymzaal hebben uitgebracht. De kandidaat rijdt langs het

huis van zijn vriend Marty Nesbitt en zijn niet-vriend Louis Farrakhan, langs het metro-treinstation Kenwood/Forty-seventh Street en verder naar Lake Shore Drive in de richting van de Loop in het centrum. De colonne rijdt snel langs het diepbloauwe water van Lake Michigan dat een vrijwel volstrekt heldere hemel weerspiegelt en neemt dan de snelweg die is genoemd naar de vorige Democratische kandidaat uit Illinois: de erudiete Adlai Stevenson die het niet zou halen. Langs het spoor, door een industriële wijk waar onder andere A1 Fasteners en K3 Welding gevestigd zijn, langs een Payless ShoeSource, de autowrakken van een paar carrosseriebedrijven naar de achteringang van vliegveld Midway. De auto-colonne vertraagt en rijdt langs de rand van de landingsbaan voorbij de vliegtuigloodsen en draait dan linksom naar de geparkeerde vliegtuigen en een witte Boeing 757 met een donkerblauwe staart met een enorme letter O erop. Het zou een vliegend reclamebord kunnen zijn. Boven de raampjes voor in het vliegtuig, waar de belangrijkste medewerkers zitten, staan de woorden VERANDERING WAARIN WE KUNNEN GELOVEN; eronder staat het adres van de website van de campagne.

De kandidaat haalt zijn overvolle zwarte leren tas achter uit de SUV en werpt een blik op de verzameling camera's onder de vleugel van zijn vliegtuig. 'Hoe gaat het?' vraagt een van de televisieproducenten. 'Ik voel me fantastisch,' zegt hij. 'Het was leuk. Ik kreeg de kans samen met mijn dochters te stemmen. Ik voel me echt prima.' Een andere televisieproducent vraagt of hij zich sentimenteel voelt. 'Weet je, ik denk dat me dat vanavond wel zal overkomen. Dan zijn de stembureaus dicht. Dan is de reis afgelopen. Maar stemmen met mijn dochters was een belangrijke gebeurtenis. Het viel me wel op dat Michelle er lang over deed. Ik heb toch maar even gecontroleerd op wie ze stemde.' Met dat vleugje humor geeft hij zijn breedste glimlach en loopt de stalen trap op.

Het bestaan is van een ondraaglijke lichtheid. Aan boord ontspant de kandidaat zich in zijn ruime vertrek voorin, waar de stoelen groot genoeg zijn voor Captain Kirk op de brug van de *Enterprise*. Er zit zoveel ruimte tussen de stoelen dat je de persoon naast je nauwelijks kunt verstaan

boven het geluid van de motoren uit. Een paar van zijn beste vrienden komen hem gezelschap houden: Marty Nesbitt, Eric Whitaker, Valerie Jarrett en haar dochter Laura, die een dag vrij genomen heeft van Harvard om getuige te zijn van geschiedenis in wording. Valerie stond om vier uur op om te zorgen dat ze kon stemmen voordat ze vandaag op reis ging. Ze was als eerste bij haar stembureau en merkte verrast op dat haar handen trilden toen ze op het biljet de naam van haar vriend aanvinkte.

De vlucht naar Indianapolis duurt maar kort en het vliegtuig is leger dan anders nu veel verslaggevers in Chicago zijn gebleven om aan hun verslag over de verkiezingsdag te werken. De kandidaat besteedt de tijd aan grappen maken met Marty en Eric terwijl ze basketbalteams kiezen voor zijn traditionele wedstrijd op verkiezingsdag. Wat begon als een bijgelovig ritueel tijdens de voorverkiezingen en werd gespeeld bij verwaarloosde YMCA's door het hele land, is uitgegroeid tot een belangrijk ritueel waarbij vrienden elkaar aftroeven om maar een plek in het team te krijgen. Obama deelt de deelnemers in naar spelniveau om de teams eerlijk te verdelen en Marty maakt de definitieve keus. De selectie van het team verloopt traag en Laura Jarrett (die op meer geschiedenis had gehoopt op haar ene reisdag met de kandidaat) merkt op dat psychologen zeggen dat mannen tijdens het sporten hun gevoelens gemakkelijker kunnen uiten. 'Het is jullie manier om contact te maken met je vrouwelijke kant,' zegt ze tot hun verbijstering. 'Jullie kunnen elkaar op je achterste tikken, elkaar omhelzen, huilen. Bij sport mag alles.' De kandidaat pauzeert even om handtekeningen te zetten op een stapel perskaarten, terwijl de pers nadenkt over campagnegadgets. Om halfelf is hij geland en rent met vernieuwde energie de trap af. Op de landingsbaan gooit Reggie een football naar een andere jonge medewerker en vangt de bal met één hand weer op, in zijn andere hand zit de map met instructies voor vandaag.

De autocolonne spoedt zich naar een mistroostige hal van United Auto Workers waar een twintigtal vrijwilligers aan lange plastic tafels aan één stuk door zit te telefoneren. Er hangen vlaggen aan de muur en er zijn linten in patriottische kleuren aan de witmetalen daksteunen gebonden.